

MEMO: OSKA KULTUURI JA LOOMETENGEVUSE UURINGU SEIREJÄRGNE EKSPERDIKOGU ETENDUSKUNSTIDE ALAVALDKONNAS

16. veebruar 2022

Zoom

Aeg: 14.00 – 16.00

Juhatas: Andres Viia, Kutsekoda

Osa võtsid: Teet Tiko, Haridus- ja Teadusministeerium; Tiina Rebane, Eesti Etendusasutuste Liit/VAT teater; Tõnn Lamp, Eesti Teatriliit/Eesti Näitlejate Liit; Roland Leesment, Eesti Teatri Tehniliste Töötajate Ühenduse/Endla; Mart Koldits, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia; Katre Väli, Kultuuriministeerium; Siret Trull, Kutsekoda

ARUTELU TEEMAD:

- 1) tehniliste erialade oskustöötajad
- 2) EKA stszenograafia õppekava
- 3) lavastajaõpe
- 4) EMTA dramaturgi suuna õppekava

Kõiki 2019. aastal OSKA uuringus tehtud ettepanekuid ei arutatud.

1. Tehniliste erialade oskustöötajatest (sh valgustehnik, helitehnik, videotehnik, multimeediaspetsialist) on etendusasutustes suur puudus.

Tehtud ettepanekud

- Pakkuda tasemeõppe raames (4. tase) tehniliste töötajate (valgus-, heli- ja videotehnik) väljaõppeks sobivaid spetsialiseerumisi.
- Avada 5 taseme jätkuõppena heli-, video- ja valgustehniku õpe.
- Tehniliste ja loovate tööülesannete sidumine.

Ettepanekute elluvijad: Eesti Etendusasutuste Liit, Viljandi Kutseõppekeskus

Täitmine ja arutelu

- Eesti Etendusasutuste Liidu ja Tallinna Polütehnikumi koostöös on avatud valgustehniku õppekava. Esimene lend alustas 2021. a sügisel, vastu võeti 14 õpilast. Peamiselt on need teatrite tehnilised töötajad.
- Viljandi Kutsehariduskeskuses on elektriku õppes olemas valgustaja õppesuund. Sisetööde elektriku erialale on viie aasta jooksul sisse astunud keskmiselt 17 õpilast, neist valgustaja õppesuuna valib keskmiselt paar õpilast lennu kohta.
- 5. taseme heli-, video- ja valgustehniku õppekava ei ole avatud ja ei ole teadaolevalt ka plaanis. Enne peab paika saama, milline täpselt oleks õppe sisu.
- 5 taseme jätkuõppe probleemiks võib osutuda õppima tulla soovijate vähene arv, kuna tegemist on väga spetsiifilise valdkonnaga. Õppe avamine oleks mõttekas juhul,

kui ühel aastal astuks sisse vähemalt kümme konna õpilast. Vastuvõtt võiks sel juhul toimuda üle aasta.

- Tehniliste ja loovate tööülesannete sidumiseks peavad teatrid ise initsiatiivi näitama. See on võimalus mille teatrid ise peavad looma.

Otsus:

- **Tehtud ettepanekuid ja seniseid tegevusi peetakse piisavaks. Samas juhitakse tähelepanu, et jätkuvalt on erasektori palgad kõrgemad kui teatrite palgad, mistõttu ei pruugi Tallinna Polütehnikumi uue õppekava lõpetajad ikkagi etendusasutustesse tööle jõuda.**

2. EKA stsenograafia õppekava vajab suuremat vastavust tööturu vajadustele. Lõpetajaid on piisavalt, aga nende teadmised tegelikust tööst etendusasutustes ei ole piisavad, erialased oskused on vähesed.

Tehtud ettepanekud:

- **Analüüsida stsenograafia õppekava sisu, mahtu ja õppemeetodeid ning viia sisse vajalikud muudatused. Soov, et lõpetajatel oleks koostöös etendusasutuste liiduga võimalik teha päris laval kostüümikujundus, töö eeldab oskust juhtide meeskonda, kes kunstniku töö ellu viib.**
- **Kõigil stsenograafia õppekava lõpetajatel on võimalus luua päris lava- ja/või kostüümikujundus (lõpu)lavastuses.**

Ettepanekute elluvijad: Eesti Kunstiakadeemia

Täitmine ja arutelu

- EKA stsenograafia uus õppekava kinnitati 2021 kevadel, fookus reaalsel loomekogemusel. Tähelepanu on praktilise kogemuse saamisel nii teatri- kui filmivaldkonnast.
- EKA ja EMTA tudengid külastavad õppetöö raames vastastikku erialahindamisi. Stenograafia BA lõputööks võiks olla ka kunstiliselt küps ja terviklik kaasaegse kunsti näitus või iseseisvalt teostatud filmiprojekt.
- Tudengite ühiste diplomitööde kavandamise muudab keerukaks BA õppe erinev nominaal: stenograafia õppekaval on see kolm aastat, teistel teatriladel neli aastat. Kaheaastase õppe järel juba kolmandal aastal diplomilavastuse juures tööle asumiseks peavad etendusasutuste esindajad stenograafia tudengeid veel ebaküpseks.
- Lisaks võetakse lavastaja õppesuunale tudengeid 4, stenograafia õppekavale 2 aasta tagant, st töötüklid on tudengitel erinevad.
- Ideaalis võiks diplomilavastus sündida Viljandi kultuuriakadeemia, EMTA ja EKA tudengite ühistööna, ent see nõuab suur koordineerimist.

- EKA-lt oodatakse suuremat initsiatiivi ka ise oma tudengeid teatritele välja pakkuda ja neid juhendada.

Otsus:

- **täiendavaid ettepanekuid ei tehtud.**

3. Kõrgkoolide teatri- ja lavakunsti õppekavade lavastajaõpe vajab ajakohastamist.

2019. aasta uuringu selgituse kohaselt pakutakse lavastajaõpet EMTA-s ja TÜVKA-s, samas puudub kõrgkoolide vastavas õppes selgelt eristuv fookus ehk nn oma nägu. Samuti peeti vajalikuks üle vaadata vastava õppe sisu ja õppemeetodid, et tagada nüüdisaja nõuetele vastavate oskuste omandamine. Teatri ja lavakunsti õppekavasid peeti liialt näitlejakeskseks, puudu jäi lavastajatööks vajalikust teoreetilisest baasist, sh lavakujunduseks, valgustuseks jt töödeks olulistest teadmistest ja oskustest.

Tehtud ettepanekud

- **Kõrgkoolid kooskõlastavad õppekava eristuva(d) spetsialiseerumise(d).**

Ettepaneku elluviijad: TÜ Viljandi kultuuriakadeemia, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia

Täitmine ja arutelu

- EMTA fookus on olnud Stanislavski visioonist välja kasvanud teater, kus keskne on lugude jutustamine ja näitleja töö endaga. EMTA soov on selle suunaga jätkata. TÜVKA-l nähakse suuremat võimalust läheneda teatritele etenduskunstikeskselt. Üliõpilastel on võimalik õppeprogrammi ise kokku panna ja spetsialiseerumissuunda valida.
 - Täiendav märkus: teatrid ootavad, et TÜVKA määraks oma üliõpilastele konkreetse koolipoolse juhendaja, kelle poole pöörduda, kui tudeng jääb hätta.
 - Võiks mõelda ka süsteemile, et igal professionaalsesse teatrisse diplomitööd tegema mineval lavastajatudengil oleks professionaalne juhendaja, kelle töö võiks olla ka tasustatud.
- **Kõrgkoolid analüüsivad lavastajaõppe sisu, mahtu ja õppemeetodeid ning viivad sisse õppekava muudatused.**

Täitmine ja arutelu

- EMTA-s on käimas lavastajaõppe põhjalik ümberkorraldamine. Lavastajate õppes suurendati erialase aine mahtu ehk lavastajatöö tundide arvu nädalas. Eesmärk on, et tulevased lavastajad omandaks suuremal määral ka selliseid oskusi nagu töö algmaterjaliga (tekstiga), töö teatriga (kuidas juhtida ja hallata protsesse), töö kunstnikuga, interpreteerimisoskus jne.
- Nõuded lavastajale on tohutult laienenud, ta peab olema valmis tegelema varasemast enamate organisatoorsete küsimustega ning ka kommunikatsiooniga.

- Samas peetakse nii teatri- kui filmilavastajate valusaimaks erialaseks puudujäägiks ikkagi oskust töötada näitlejaga, teda aidata ja suunata. Vastav süvendatud õpe, kus fookuses on töö näitlejaga, hakkab toimuma EMTAs magistriõppes. Esimene vastuvõtt uuendatud magistriõppesse toimub 2022. aasta kevadel. Varasem näitlejadiplom ei ole nõutav, mis peaks laiendama õppesse kandideerijate ringi ja vähendama õppekava näitlejakesksust.
- Probleemkoht: nii BA kui MA programmi põhiline probleem ja väljakutse on see, et õpetajaid lavastajaõppesse on raske leida, tõenäoliselt on vaja kaasata õppejõude MA õppekavale välismaalt.

Otsus:

- täiendavaid ettepanekuid ei tehtud.

4. EMTA dramaturgi suuna õppekava vajab ajakohastamist

Tehtud ettepanekud

- **EMTA analüüsib lavakunsti dramaturgi suuna õppekava sisu, mahtu ja õppemeetodeid ning viib sisse muudatused. Võimalusel kaasab õppesse enam välisõppejõude.**

Ettepaneku elluviija: Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia

Täitmine ja arutelu

- EMTA-s on käimas dramaturgiõppe põhjalik ümberkorraldamine. Õpet püütakse korraldada varasemast süsteemsemalt: dramaturgi- ja lavastajaõppe ABC pole sama selgelt välja kujunenud kui näitlejaõppes, sellega on vaja veel tööd teha.
- Arutelu: dramaturgil on suhteliselt keeruline teatris n-ö jalg maha saada ja ennast tõestada. Saab osaleda näidendikonkurssidel ja tutvustada oma töid avalikel lugemistel. Dramaturgi ja lavastaja erialad on tugevalt läbi põimunud. Sageli need, kes astuvad sisse dramaturgiks, lõpetavad kooli lavastajana ja ka vastupidi – nemad kirjutavad ka ise tekste.
- **EMTA vähendab vastuvõtu sagedust lavakunsti õppekava dramaturgi suunal.**

Täitmine

- 2020. aastal lavakunsti eriala bakalaureuseõppesse dramaturgi suunal vastuvõttu ei toimunud.

Otsus:

- täiendavaid ettepanekuid ei tehtud.

MEMO: OSKA KULTUURI JA LOOMETENGEVUSE UURINGU SEIREJÄRGNE EKSPERDIKOGU MUUSIKA ALAVALDKONNAS

16. veebruar 2022

Zoom

Aeg: 14.00 – 16.00

Juhatas: Urve Mets, Kutsekoda

Osa võtsid: Henry-David Varema, Eesti Interpreetide Liit/EMTA; Kadri Lassmann, Eesti Interpreetide Liit/Eesti Muusikanõukogu; Kadri Leivategija, Heino Elleri Muusikakool; Mare Pihel, Georg Otsa nim Tallinna Muusikakool; Margus Pärtlas, EMTA; Marko Lõhmus, Eesti Kultuuri Koda/Eesti Muusikanõukogu; Marko Mägi, Viljandi Kultuuriakadeemia; Timo Steiner, Tallinna Muusikakeskkool, Laur Kaunissaare, Kultuuriministeerium; Liina Ruusa, Kutsekoda

ARUTELU TEEMAD:

- muusikakoolide ja -ringide pedagoogide tööjõuvajaduse katmine
- noorte võimekate muusikute toetamine jõudmaks rahvusvaheliselt tunnustatud tasemele
- kutse- ja kõrgkoolide muusikaeriala lõpetajate ettevalmistamine pedagoogitööks

Kõiki 2019. aastal OSKA uuringus tehtud ettepanekuid ei arutatud.

1. Noorte võimekate muusikute jõudmine rahvusvaheliselt tunnustatud tasemele vajab süsteemset toetust.

Tehtud ettepanekud

Kultuuriministeerium koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Eesti Muusikanõukoguga töötab välja talendiprogrammi eesmärgiga toetada noorte andekate õppijate jõudmist professionaalse ja konkurentsivõimelise muusiku tasemele.

Täitmine ja arutelu:

- 2021. aastal valmis kultuuripoliitika arengukava "Kultuur 2030", mille muusikavaldkonna punktis kirjeldatakse muuhulgas muusikaharidusega seotud eesmärgid. Eesmärgid on kirjeldatud liiga üldiselt, ei ole teada, millised on nende sõnumitega seotud reaalsed tegevused.
- Tallinna kui UNESCO muusikalinna programmis on olulisel kohal noorte talentide süsteemne toetamine. Selle programmi raames tehtud tegevused/tulemused võiks olla paremini kajastatud. Praktilist tegevust konkreetse kitsaskoha leevendamiseks see programm ei paku.
- Kultuuriministeerium haldab regulaarset taotlusvooru "Muusikakonkursid", mille üks eesmärk on toetada noorte muusikute erialast taset tõstvate sündmuste toimumist Eestis. Konkursside eelarve on 75 000, millest 40 000 läheb ühele konkursile ja ülejäänud jaguneb noortele suunatud instrumendikonkursside vahel. Taotlusvoorud on olulised, aga taotlusvoor vajab oluliselt suuremat „rahakotti“.
- Eesti Muusikakoolide Liit (EML) on olnud läbi aastakümnete suurim noorte konkursside korraldaja, korraldades konkursse kõikidele akadeemilistele instrumentidele ja kuhu on kaasatud noored õppurid 8-19 eluaastani. 2019-2021 a sõlmitud partnerlusleping HTM-i ja Eesti Muusikakoolide Liidu (EML) vahel võimaldas noortele suunatud konkursse finantsiliselt hästi korraldada. Nüüd on huvigruppe palju ning edasine rahastus ja sellest tulenevad võimalused järgnevas on teadmata.

Tööjõuvajaduse
seire- ja prognoosisüsteem

Kutsekoda

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

- Andekate ja andekuse teema on aruteluks olnud HTM-i Noorte- ja andepoliitika osakonnas, mis on hetkel mõningasel määral „takerdunud“ termini „andekus“ defineerimisele. Samas on HTM-il olemas info muusikalise andekuse temaatikast, samuti ootused ja vajadused noore andeka õpilase toetamiseks (on tehtud mitmeid ettepanekuid ka EML-i poolt).
- 2021. aasta jooksul kogunes Kultuuriministeeriumi algatusel töörühm, kuhu kuulusid nii Haridus- ja Teadusministeeriumi kui ka Eesti Muusikanõukogu, Tallinna Kultuuriameti, valdkondlikult teemaga seotud organisatsioonide, sh muusikakoolide ja -õpetajate esindajad, et töötada välja mudelid noorte andekate õppurite toetamiseks, mis võimaldaksid neil tulevikus jõuda professionaalse ja konkurentsivõimelise muusiku tasemele. Info selle töörühma tegevuse kohta on teadmata.
- Plaanis on kaasata rahvusvahelist kompetentsi ning kasutada võimalusi, mis avanevad seoses Loov Euroopa uue rahastusperioodiga aastateks 2021-2027. Loov Euroopa uue rahastusperioodi eesmärgid on üldised ning tegevus mastaapne ja laiapõhjaline. Selgusetu on, kas see võiks tuua leevendust andekate noorte muusikute toetamisel.
- Suuremates tõmbekeskustes (Tallinn, Tartu, Viljandi) on noortel avaramad võimalused ja valikud muusikalisi oskusi ja annet arendada. Paljude eesti väikelinnade muusikakoolides on puudu erinevate instrumendierialade õpetajatest, mis piirab valikuvõimalused. Lahenduseks oleks mentorõppe laialdasem kasutamine, kus suurte kogemustega tippõppejõud saaksid väikelinnade õpetajaid nõustada ja andekaid noori muusikuid pilliõppesse suunata.

Otsused:

- **HTM-i noorte- ja andepoliitika osakond (andepoliitika valdkond) koostöös partneritega (Eesti Muusikanõukogu, EML, EMTA, TÜVKA, Elleri kool, MUBA) kaasab olemasolevat oskusteavet, et välja töötada tegevuskava noorte talentide toetamiseks. Muusikavaldkonnal on olemas pikaajaline praktiline kogemus läbi erinevate konkursside edukate tulemuste kaudu, kus hindajateks on oma ala professionaalid.**
 - **Kultuuriministeeriumi taotlusvoor „Muusikakonkursid“ on jätkuvalt tähtis ning see peab jätkuma ning selle rahaline maht võimalusel kasvama.**
 - **Andekate laste toetamine läbi mentorluse ja lisavõimaluste pakkumise vajab konkretiseerimist, pika tegevusplaani väljatöötamist ja finantsilist toetamist.**
2. Muusikakoolide ja -ringide pedagoogide tööjõuvajaduse katmine on tõsine probleem.
3. Mittepedaagoolilise suunaga kutse- ja kõrgkoolide muusikaeriala lõpetajate ettevalmistus pedagoogitööks vajab täiendavat toetamist ja elukutse suuremat populariseerimist.

Tehtud ettepanekud

- EML innustab muusikakoole koostöös KOV-iga toetama muusikaõppe arengut kohalikes muusikakoolides ja huviharidusasutustes ning otsima võimalusi noorte õpetajate koolidesse tööle asumiseks, ühtlustades ka üldhariduse ja huvihariduse õpetajate palgad.

Täitmine ja arutelu:

- KOV-ide õlule võiks jääda huviharidus ning riigile eelprofessionaalne muusikaharidus. Vajalik on töötada välja 3. astme kutsevalifikatsioon kui eelprofessionaalne muusikaharidus ja võimalik eeldus muusikalise kutsehariduse omandamiseks järgmises kooliastmes.

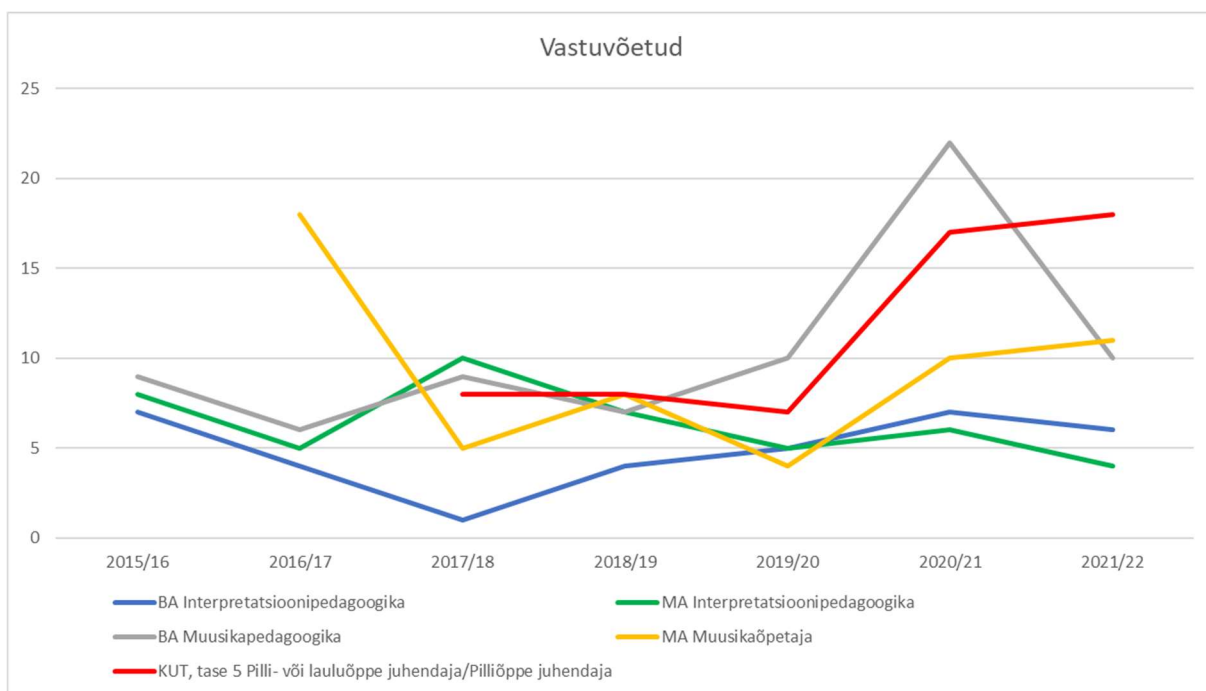

- Töötada välja laiapõhjaline mentorlus muusikahariduse toetamiseks eelkõige andekatele noortele ja väikelinnade muusikakoolidele.

Otsus: siduda see ettepanek eelmisega.

Tehtud ettepanekud

- EMTA tõstab bakalaureuseõppe instrumentalistide teadlikkust magistriastmes pedagoogi suunal jätkamisega kaasnevatest karjäärivõimalustest.
- Analüüsida muusikapedagoogika ja -didaktikaalase õppe ainete sisu, mahtu ja õppemeetodeid mittepedagoogilise suuna erialade õppekavades ja viia sisse muudatused.
- Kõrgkoolid tutvustavad ja pakuvad muusikaerialade lõpetanutele muusikapedagoogika ja -didaktikaalase täiendusõppe võimalusi.

TÜVKA kommentaar: TÜVKA koolitab pilliõpetajaid teise õppekava all ja nende vastuvõtt ei kajastu joonisel. Tegelik vastuvõtt muusikapedagoogikaga seotud erialadele on suurem.

Täitmine ja arutelu:

- On avatud 5. astme õpe: pilliõppe ja ansambliõppe juhendaja (Otsa kool), pilli- või lauluõppe juhendaja (Elleri kool), kus õpetatakse instrumendipedagoogika aluseid, omandatakse alusteadmised eriala didaktikast ja esmased praktilised oskused ja kogemused.
- Olemas on pilliõpetaja moodul (TÜVKA), millele tuleks lisada konkreetsem ja mahukam õppekava.
- EMTA täienduskoolituskeskus pakub muusikapedagoogika ja -didaktikaalaseid täiendusõppe võimalusi. TÜVKA pakub aastas u 7–9 muusikaõpetajale ja muusika eriala lõpetajale täienduskoolitusi.

- Kõigi instrumentalistide õppekavas on ka pedagoogiliste ainete moodul sh praktika. BA I semestri aines tutvustatakse muusiku-pilliõpetaja karjäärivõimalusi.
- EMTA ja EML on kavandanud tegevusi pilliõpetaja kutse tähtsustamisele ja õpetuse kvaliteedi tõstmisele: meistrikursused, tunnustamine, ühised erialapäevad, konkursid.
- EMTA-l on plaan laiendada interpretatsioonipedagoogika õppekaval kaugõppe võimalusi.
- Töötada välja mikrokraadiõpe erinevate lisapädevuste omandamiseks pilliõpetajale/-juhendajale (nt. solfedžo, muusikaloo õpetaja).
- Huvi instrumendipedagoogika vastu on suurenenud ka rütmimuusika ja pärimusmuusika õppekavadel õppivatel noortel.

Otsus: 5 astme kutseharidus pilliõppe juhendaja õppekava vajab võimalust sujuvalt jätkata õpet kõrgastmes, arvestades juba omandatud esmaseid pedagoogika ja didaktika-alaseid teadmisi ja praktilisi oskusi.

MEMO: OSKA KULTUURI JA LOOMETENGEVUSE UURINGU SEIREJÄRGNE EKSPERDIKOGU KÄSITÖÖ ALAVALDKONNAS

17. veebruar 2022

Zoom

Aeg: 14.00 – 16.00

Juhatas: Andres Viia, Kutsekoda

Osa võtsid: Aire Seene, Statistikaamet; Anneli Silm, Viljandi KÕK; Ave Matsin, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia; Eino Pedanik, Kultuuriministeerium; Helle Aunap, Olustvere TMK; Ingrid Uus, Olustvere TMK; Kai Hermann, Vana-Vigala TTK; Kaire Raasik, Statistikaamet; Karin Otsus, Rápina Aianduskool; Karmen Selter, Viljandi KÕK; Kristel Habakukk, Tallinna Kopli AK; Maret Lehis, Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit; Meelis Kihulane, Taasuus OÜ; Merlin Hermaküla, RIK; Olga Vilmas, Ida-Virumaa KHK; Teet Tiko, HTM; Valentina Gorohh, Ida-Virumaa KHK; Liina Ruusa, Kutsekoda

ARUTELU TEEMAD:

- 5) tekstiilkäsitöö, keraamika ja mööblirestauraatori tasemeõppe;
- 6) käsitöö valdkonna õppematerjalid ja terminoloogia;
- 7) käsitöö valdkonnaga seotud statistilised andmed.

Kõiki 2019. aastal OSKA uuringus tehtud ettepanekuid ei arutatud.

Järeldus 1: Tekstiilkäsitöö ja keraamika tasemeõppe (eeskätt 4. taseme) õppekavade lõpetajate arv ületab tööturu vajaduse.

Perioodil 2010–2019 tekstiilkäsitöö õppekavade lõpetanutest töötavad 2020. a käsitööga seotud ametikohtadel u 30%, umbes 10% osas on töötamise registris märke „töökoht teadmata“, mis võib mh sisaldada ka FIE-sid (FIE-del puudub kohustus ametikoha märkimiseks). Umbes 20% käsitöö õppe lõpetanutest töötamise registris kanne puudub, st nad TÖR-i info põhjal ei tööta ning ei maksa ka tööjõumakse. Umbes 40% käsitöö õppe lõpetanutest ei tööta käsitööga seotud ametialadel.

Uuringus tehtud ettepanek:

- 1.1 Kutsekoolidel kaaluda tekstiilkäsitöö ja keraamika 4. taseme tasemeõppe õppekavadele vastuvõtu vähendamist, rakendades üle aasta toimuvat vastuvõttu.**

Ettepaneku elluviijad: Haapsalu KHK, Ida-Virumaa KHK, Kuressaare AK, Olustvere TMK, Rápina Aianduskool, Tallinna Kopli AK

Täitmine ja arutelu:

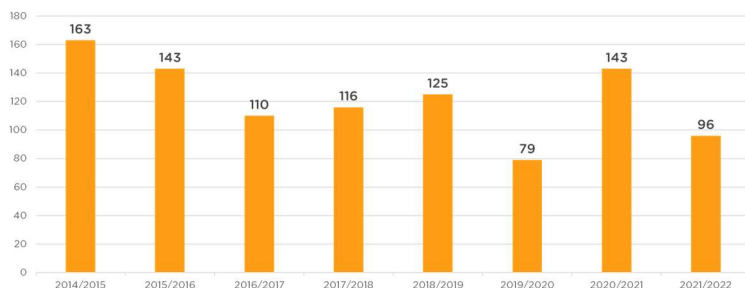
- Mitmes koolis toimub vastuvõtt käsitöö ja keraamika erialadele üle aasta. Õpetajad töötavad neis koolides osalise koormusega. Grupid täituvad hästi. Üle aasta vastuvõtt muudab õppetöö korraldamise keeruliseks: õpetaja ei ole nõus olema üle aasta ilma tööta. Õppekohtade vähendamine poole võrra muudab õppe väga kalliks.
- Tekstiilkäsitöö, tase 4 õppekava on aluseks jätkuõppele. Vähendades õppekohti 4. taseme õppes, muutub ka 5. tasemel õpetamise võimalus väga keeruliseks.

- Huvi käsitöö eriala õppimiseks on suurenenud seoses koroona piirangutega. Piirangute kehtestamine viis käsitöömüügi langusesse. Müügiga seotud inimestel oli nüüd aega õppima tulla. Konkurss tasemeõppesse on tihe, nt 10-le kohale kandideerib 50 inimest.
- Pandeemia ajal kadus töö paljudes valdkondades, aga käsitööd tehti ikka edasi. Rendipindade asemel töötati kodus.
- Keraamikas on vastuvõtt vastupidiselt OSKA uuringu soovitudele suurenenud. Avati uus õpe Vana-Vigala TTK-s. Sellel erialal õppijatest on suur osa väikeringide juhendajad, kes on eelnevalt käinud mõnel koolitusel ja nüüd tulnud süvendatult õppima. Vana-Vigala TTK sel sügisel võtuvõttu ei ava.
- Huvi keraamika vastu peegeldab Mardilaat, kus suur osa müüjatest müüvad keraamikatooteid. Need, kes on osalenud üksikute täiendusõppe kursustel, on otsustanud oma teadmisi ja oskusi täiendada tasemeõppes.
- Uuendamisel on keraamiku kutsestandard, et saaks pakkuda eri tasemel õpet ja ühtlasi korrastada valdkonna õpet.

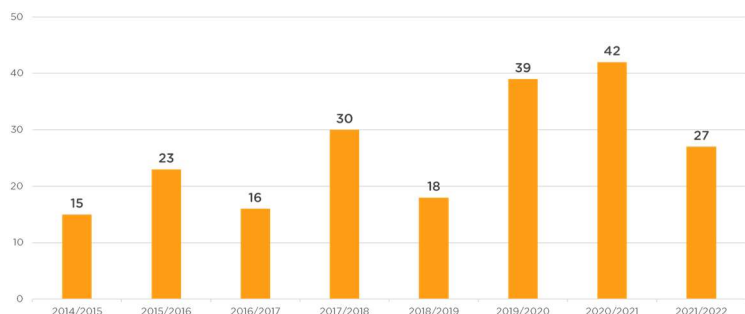
Täpsustus:

Iga aastane vastuvõtt tekstiilkäsitöö õppekavadele on Haapsalus Kutsehariduskeskuses, Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskoolis, Räpina Aianduskoolis. Osaliselt toimub üle aasta vastuvõtt Kopli Ametikoolis ja üle-aasta võtab õppima Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus. Keskmiselt asus õppima tekstiilkäsitööd perioodil 2018/2019–2021/2022 u 110 õppijat aastas (vt joonis 1), mida on varasema perioodiga võrreldes üle 20 õppija vähem.

Joonis 1. Tekstiilkäsitöö erialade vastuvõtt 2014/2015–2021/2022

Keraamikas on vastuvõtt (vt joonis 2) vastupidiselt OSKA uuringu soovitudele suurenenud. 2019/2020 äa. avati uus keraamika eriala Vana-Vigala TTK-s. Olustveres 2021/22 äa. vastuvõttu ei toimunud. Viimase nelja aasta keskmine vastuvõtt (35) on kasvanud 1,5 korda varasemaga võrreldes (20).

Tööjõuvajaduse
seire- ja prognoosisüsteem

Kutsekoda

Europa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

Joonis 2. Keraamika erialadele vastuvõtt 2014/2015–2021/2022

OSKA seisukoht: vähendada vastuvõttu keraamika 4. taseme tasemeõppe õppekavadele.

Uuringus tehtud ettepanek:

1.2 Kutsekoolidel suurendada täiendusõppe õppemahtusid eristuvate pädevuste omandamiseks. Planeerida täiskasvanud õppijatele pikema kestusega täienduskoolitusi.

Ettepaneku elluviijad: Haapsalu KHK, Ida-Virumaa KHK, Kuressaare AK, Olustvere TMK, Räpina Aianduskool, Tallinna Kopli AK

Täitmine ja arutelu:

- Koolid: käsitöö õppekavarühma täienduskoolituste rahaline koefitsient on kõrge, HTM-i tasuta täienduskoolitusi (RKT-d) saab rahaliselt piiratud tingimustes teha vaid 2–4 kursust.
- HTM: RKT rahasid võib kool kasutada vastavalt oma otsusele nii tasemeõppeks kui täiendusõppeks. Silmas võiks pidada ühiskonna majanduslikke vajadusi tervikult. Koolide motivatsioon ja huvi RKT raha kasutamiseks täienduskoolituste pakkumisteks on madal, sest grupid on väikesed ja eriala kallis. Arvestama peab aga, et tasemeõppe lõpetanutest suur osakaal ei rakendu töötamise registri andmetel käsitöö ametialadel ning neile sobib paremini oma oskuste arendamiseks täiendusõpe. Samas täiendusõppeks koostatud õppekavad ei saanud rahastuse toetust ESFist, ei ole prioriteetne valdkond.
- Käsitöö õpetamisel ei saa lähtuda kitsalt majanduslikust kasust ühiskonnale, siin on oluline ka kultuuripärand ja selle hoidmine. Kultuuripärandi hoidmisel on tasemeõppel kandev roll.
- Käsitöö võib olla lisaoskus, mis aitab lississetulekut saada. Omandatud oskusi ei pruugita kasutada kohe peale kooli lõpetamist.
- Käsitööalaseid täienduskoolitusi pakutakse nii tasuta (eurorahad) kui tasulisi. Tasuliste kursuste rühmad ei täitu. Tasuliste koolituste täitumine sõltub ka piirkonnast.
- Täienduskoolituste kestused on veidi kasvanud, kuid täiendõpe ei taga erialaste teadmiste ja oskuste omandamist, aega jääb väheseks.
- Käsitöö erialade tasemeõppe asendamine täienduskoolitustega nõuab pikemat läbimõtlemist ja arutelu. Täienduskoolitusi saab korraldada läbi õpiampsude ja mikrokraadide.

OSKA seisukoht:

- suurendada täiendusõppe õppemahtusid eristuvate pädevuste omandamiseks. Käsitööalaste baasoskuste omandamine peab jätkuvalt toimuma tasemeõppes;
- planeerida täiskasvanud õppijatele pikema kestusega täienduskoolitusi.

Järeldus 2: mööblirestauraatori õppekava lõpetajate arv ületab tööturu vajaduse.

Uuringus tehtud ettepanek:

2.1 Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu eestvedamisel kirjeldada uues kutsestandardis puukäsitööks ja mööbli restaureerimiseks vajalikud pädevused.

Ettepaneku elluviija: Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit

Täitmine ja arutelu:

- Uued mööblirestauraator, tase 4 ja 5 kutsestandardid kinnitati 2020 a. sügisel. 4. taseme kutsestandardis on kirjeldatud baasoskused. Kutsestandard, tase 5 on aluseks jätkuõppele, st saab valida spetsialiseerumisi (polstri, puitosade või viimistluse säilitamine ja taastamine).
- Restaureerimine hõlmab ka kultuuripärandi säilitamist, mis eeldab laiemat oskuste baasi, mida saab tasemeõppest.
- Täiendkoolituseks sobivad ühe eseme põhised koolitused.
- Puukäsitöeline, tase 3 ja 4 kutsestandardid kinnitati 2018 a. sügisel.

Uuringus tehtud ettepanek:

2.2 Kutsekoolidel luua sobiv õppekava puukäsitöölise ja mööblirestauraatori väljaõppeks.

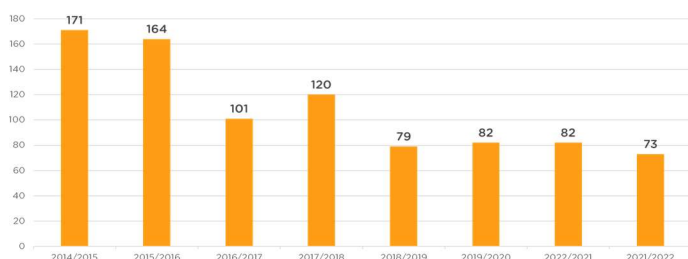
Ettepaneku elluvijad: Haapsalu KHK, Kuressaare AK, Tallinna Ehituskool, Tallinna Kopli AK, Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool, Viljandi KÕK

Täitmine ja arutelu:

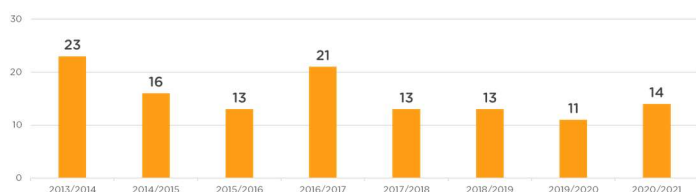
- Kopli AKs tegeletakse puukäsitöö õppekava arendamisega. Õppijate kõikuvat taset arvestades oleks vajalik 4. tasemele lisaks avada 3. taseme õpe.
- Viljandi KÕKs on loodud puukäsitöölise 3. taseme õppekava kohalikele põhikooli lastele õppe jätkamiseks, õpet veel avatud ei ole. Koolil puudub valdkonnas õpetamise õigus. Võimekamad 3. taseme õppekava lõpetajad saaksid kooli hinnangul tööd kohalikes puiduettevõtetes ja MTÜes.
- Puukäsitöö 3. taseme õpe sobib erivajadustega õppijale. Selle õppe lõpetaja on tööturul nõutud ja hinnatud töötaja, ka restaauraatori abitöölisena.
- Tallinna Ehituskool on vastuvõttu mööblirestauraatori erialale vähendanud ja rakendab töökohapõhist õpet.
- Mööblirestauraatori eriala on keeruline õpetada töökohapõhises õppes, sest käsitöömeistritest juhendajaid ettevõtetes napib (1-inimese ettevõtte). Parimal juhul on need praktikabaasid.

Täpsustus:

Vastuvõtt Mööblirestauraatori õppekavale (vt joonis 3) on viimasel neljal aastal 2018/2019 – 2021/2022 olnud stabiilne ning vähenenud poole võrra võrdluses varasema perioodiga. Vastuvõtt puukäsitöö õppekavale (vt joonis 4) ei ole ootustele vastavalt kasvanud, vaid on jäänud samale tasemele. Lisaks Kopli AK-le plaanib Viljandi KÕK sügisel (2022/2023) avada vastuvõtu puukäsitöölise, tase 3 erialal.

Joonis 3. Mööblirestauraatori erialadele vastuvõtt 2014/2015–2021/2022

Joonis 4. Puukäsitöölise erialadele vastuvõtt 2013/2014–2020/2021

Uut õppekava puukäsitöölise ja mööblirestauraatori väljaõppeks ei ole loodud, pigem on vaja erivajadustega õppijatele 3. taseme puukäsitöölise õpet.

Täiendavaid ettepanekuid ei tehtud.

Järeldus 3: Käsitöö valdkonna kutseõppe õppekavad ei ole ühtlaselt metoodiliste õppematerjalidega kaetud. Täpsustamist ja ühtlustamist vajab valdkonna terminoloogia.

Uuringus tehtud ettepanek

3.1 Innove eestvedamisel koostöös HTM-i, TÜ Viljandi kultuuriakadeemia ja kutsekoolidega hinnata käsitöö kutsealade põhiselt terminoloogia ja õppematerjalide olemasolu ning kvaliteeti. Vajadusel luua keskselt õppeks vajalikud metoodilised õppematerjalid (sh e-õppematerjalid) ja täpsustada ning ühtlustada terminoloogiat.

Ettepaneku elluviija: valdkonna koolid koostöös HTM-ga.

Täitmine ja arutelu:

- Koolidel oli võimalust osaleda avatud hanke korras õppevara loomisel, millest loobuti.
- Valdkonna koolid saavad uuesti õppevara loomise hankel osaleda. Selleks tuleb pöörduda HTM-s kutsehariduse õppevara spetsialisti Triinu Putniku poole (Triinu.Putnik@hm.ee).
- On kokkulepe, et koostöös TÜ VKA rahvusliku käsitöö osakonnaga töötatakse välja koolitused kutsekoolide õpetajatele, mis keskenduvad nii erialaste õppematerjalide koostamisele kui ka erialasele terminoloogiale.
- Restaatori kutsealale on õppematerjalid koostatud ja need lähevad sügisel käiku.

Otsus:

Valdkonna koolid osalevad õppevara loomise hankel. HTM-i kutsehariduse õppevara spetsialist edastab info koolidele osalemaks õppevara loomise hankel.

Järeldus 4: Käsitöövaldkonnaga seotud statistilised andmed on ebakindlad.

Uuringus tehtud ettepanek

4.1 ETTEPANEK: Statistikaametil koostada selged juhendid käsitöövaldkonna ja käsitööga hõivatute kirjeldamiseks Eesti erinevates andmebaasides.

Ettepaneku elluviijad: käsitöövaldkonna esindajad koostöös Statistikaametiga.

Täitmine ja arutelu:

- Kitsaskohale lahenduse leidmiseks kutsus Kutsekoda märtsis 2021 kokku teemaga seotud osapooled (liidud, TÜVKA, Kultuuriministeerium, Registrite ja Infosüsteemide Keskus,

Statistikaamet). Kuna statistikaga seotud ebaselgust märgiti peale uuringu valmimist ka muusika valdkonnas, kaasati arutelule ka muusika valdkonna esindajad. Arutelul otsustati, et eri osapooled toimetavad ettepanekus märgitud tegevustega ise edasi. Edasisi arutelusid ei ole toimunud.

- Statistikaamet ja RIK kinnitasid valmisolekut tegevustega jätkata ja ootavad valdkonna initsiatiivi. Valdkonna esindajatele saadetakse kontaktid, kelle poole pöörduda.

Otsus:

Kutsekoda saadab käsitöö valdkonna esindajatele kontaktid, kelle poole pöörduda, et koostada juhendid käsitöövaldkonna ja käsitööga hõivatute kirjeldamiseks Eesti erinevates andmebaasides.

MEMO: OSKA KULTUURI JA LOOMETENGEVUSE UURINGU SEIREJÄRGNE EKSPERDIKOGU MUSEOLOOGIA ALAVALDKONNAS

17. veebruar 2022

Zoom

Aeg: 14.00 – 16.00

Juhatas: Urve Mets, Kutsekoda

Osa võtsid: Janet Laidla, Tartu Ülikooli Muuseum; Kersti Markus, Tallinna Ülikool; Kristi Paatsi, Tallinna Linnamuuseum; Signe Aarla, Muinsuskaitseamet; Tiina Vint, Tartu Ülikooli Muuseum; Peeter Mauer, Muinsuskaitseamet; Signe Aarla, Muinsuskaitseamet; Tiina Vint, Tartu Ülikooli Muuseum; Kertu Männiste, Eesti Kunstiakadeemia; Ülle Talihärm, Kultuuriministeerium; Marju Reismaa, Kultuuriministeerium; Siret Trull, Kutsekoda

ARUTELU TEEMAD:

- valdkonnaspetsiifiliste teadmistega spetsialistide vajadus muuseumides;
- teadmised muuseumipedagoogikast, koolitusvajadus.

Kõiki 2019. aastal OSKA uuringus tehtud ettepanekuid ei arutatud.

1. Museoloogia laiem käsitus valdkonnaga seotud tasemeõppe õppekavades on vähene või puudub üldse.

Tehtud ettepanekud

- **Analüüsida museoloogiaga ja kogude haldamise ning arendamisega seotud teemade mahtu, sisu ja õpetamise metoodikat erinevates tasemeõppe õppekavades ja viia sisse muudatused.**
- **Pakkuda muuseumitöötajatele kogude haldamise ja arendamisega seotud täiendusõpet.**

Täitmine ja arutelu:

- TÜVKA-s on muuseumitöö spetsialiseerumismoodul (30 EAP).
- Museoloogiaga seotud teemade maht, sisu ja õpetamise metoodika on ülikoolide lõikes erinev. Probleemiks on kas ja kuidas suunata üliõpilast läbima teise ülikooli kursusi. Magistriõppes museoloogia eriala avamine annaks võimaluse õpet ühtlustada. Õpe peaks toimuma teoreetikute ja praktikute koostöös, aga ka erinevate ülikoolide koostöös.
- Mikrokraadide õppekavade välja töötamiseks on vaja täiendavaid rahalisi vahendeid, sh mõelda, kas on vaja tulevikus toetusi ka õppijatele (stipendiumid).
- MA õppe avamist peetakse vajalikuks eriala arenguks, ent seda ei saa luua olemasolevate ressursside pinnalt.
- MA õppe avamise ettepaneku on kultuuriministeeriumi juures tegutsev muuseuminõukogu teinud, seni tagasisidet ei ole.
- Muuseumide soov ja valmidus investeerida töötajate koolitamisest on kasvanud.

Otsus: OSKA teeb ettepaneku kultuuriministeeriumile algatada koostöös EKA, TÜ ja TLÜga analüüs ühise magistriõppekava loomiseks.

Ettepanekute elluviijad: Kultuuriministeerium koostöös Tartu Ülikooli, Eesti Kunstiakadeemia ja Tallinna Ülikooliga

2. Väljastpoolt alavaldkonda sisenejate ja ka muuseumis töötavate spetsialistide museoloogiaalased pädevused vajavad arendamist ja/või täiendamist.

Tehtud ettepanekud

- Ülikoolidel töötada välja ja pakkuda muuseumispetsialistidele täienduskoolitusena regulaarselt toimuvat museoloogiaalast baaskoolitust.

Täitmine ja arutelu:

- Ülikoolid on valmis täienduskoolituse programme välja töötama ja koolitusi pakkuma. Kultuuriministeeriumi tellimusel on välja töötatud ja kaks korda läbi viidud interdistsiplinaarne täiendusõppeprogramm muuseumitöötajatele (8 EAP).
- Uute kursuste rakendamine eeldab ettevalmistusi ja erinevate lektorite koostööd. Kaasata on vaja infotehnoloogilisi uuendusi valdavaid lektoreid.
- Kui MA õppekava loomine õnnestub, saab selle baasilt ka täienduskoolitust pakkuda.

Otsus: siduda see ettepanek eelmisega.

3. Valdkonnaspetsiifiliste teadmistega muuseumispetsialistide napib.

Tehtud ettepanekud

- Selgitada välja valdkonnaspetsiifiliste teadmistega spetsialistide vajadus ja arvestada seda doktori- (ja magistri) tööde teemade ning spetsialiseerumiste valikul (konkurss teatud doktoriõppe teemadele jms).

Täitmine ja arutelu:

- Kõige parem on seda lahendada läbi praktikate – kui ajalootudeng suundub muuseumisse praktikale, tekib tal side teatud teemaga ja on suurem tõenäosus, et ta läheb sellega edasi ka MA õppesse.
- Muuseumid ise peavad olema aktiivsed tudengeid kutsuma ja teemasid välja pakkuma. Seda on teinud nt meremuuseum, kes on lisaks lugenud tudengitele TÜs ka valikaine kursusi.
- Teemasid saab uurima hakata juba BA-õppe tasemel.

Täiendav märkus: kõik muuseumid ei ole valmis tudengeid vastu võtma.

Otsus: vaja on rohkem vastastikust teavitamist. Kutsuda üles muuseumi olema ise aktiivsed ja andma ülikoolidele teada neile olulistest uurimist vajavatest teemavaldkondadest.

Ettepanekute elluviijad: Muinsuskaitseamet koostöös Eesti Muuseumiühingaga

4. Muuseumipedagoogide ja külustusjuhtide teadmised pedagogikast (sh eripedagogikast) ja andragoogikast vajavad arendamist.

Tehtud ettepanekud

- **Analüüsida muuseumipedagoogide väljaõppega seotud koolitusvajadust ning planeerida sammud, et tagada vajaliku ettevalmistusega järelkasvu olemasolu.**

Täitmine ja arutelu:

- Ülikoolide moodulites on olemas eraldi muuseumipedagoogika aine, kus käsitletakse ka eripedagoogikat.
- Rohkem on vaja lisada muuseumipedagoogikat museoloogiaõppesse.
- Koolitusi on vaja ka töötavatele muuseumipedagoogidele ja külastusjuhtidele - praegu pakutavad koolitused täituvad hetkega.

Otsus: muuseumipedagoogika teema on tasemeõppe õppekavades juba sees, aga ei teata, et neid aineid saavad tasemeõppe väliselt täiendusõppijana võtta ka töötavad muuseumipedagoogid ja külastusjuhid. Muuseumiühingu abil teavitada muuseume sellest võimalust.

Ettepaneku elluviija: Eesti Muuseumiühing

MEMO: OSKA KULTUURI JA LOOMETENGEVUSE UURINGU SEIREJÄRGNE EKSPERDIKOGU. RAAMATUKOGUNDUS

17. märts 2022

Zoom

Aeg: 14.00 – 16.00

Osa võtsid: Kaie Holm, Tallinna Keskraamatukogu/Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing; Liisi Lembinen, Tartu Ülikooli raamatukogu; Sirje Virkus, Tallinna Ülikool; Katre Riisalu, Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing; Ülle Talihärm, Kultuuriministeerium; Triin Soone, Eesti Lastekirjanduse Keskus; Ilmar Vaaro, Tartu Ülikool; Kadri Sildnik, Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing/kooliraamatukogude sektsioon; Janne Andresoo, Eesti Rahvusraamatukogu; Tuulik Tõiste, Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing/ TalTechi raamatukogu; Reet Olevsoo, Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing; Liina Ruusa, Andres Viia ja Urve Mets, Kutsekoda

TEEMAD:

- muutused raamatukogude toimemudelites
- raamatukoguhoidjate taseme- ja täiendusõpe

ARUTELU: 2019. aastal avaldatud uuringus esile toodud probleemkohad, nende lahendamiseks tehtud ettepanekud, ettepanekute senine täitmine ning vajadus täiendavate muudatuste järele.

Kõiki 2019. aastal tehtud ettepanekuid ei arutata.

Raamatukogud vajavad toetust, et info-, haridus-, kultuuri- ja kogukonnakeskuse rolli täita ning osutatavaid teenuseid arendada

Uuringus tehtud ettepanekud

- 1.1 Eesti Raamatukoguhoidjate Ühinguul koos Kultuuriministeeriumi, kohalike omavalitsuste ja Eesti Rahvusraamatukoguga analüüsida raamatukogu seniseid toimemudeleid ja pakkuda muutunud oludele sobivamad.
- 1.2 Eesti Raamatukoguhoidjate Ühinguul koos Kultuuriministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi, kohalike omavalitsuste, Eesti Rahvusraamatukogu ja teiste raamatukogude ning TLÜ ja TÜ-ga jagada parimat praktikat (nt koolitused, seminarid, kokkusaamised, konverentsid jms) edukast koostööst teiste valdkondadega (haridus, sotsiaaltöö jm), mitmekesisest/uuenduslikest teenustest, raamatukogunduse rahvusvahelistest arengutest jm.

Täitmine ja arutelu:

- Rahvaraamatukogu seaduse muutmise eelnõu koostamise käigus toimub raamatukogude toimemudelitele ja nende arendamise probleemidele lahenduste otsimine. Eelnõu koostamise käigus kirjeldatakse ära uued toimemudelid.

Seaduses sõnastatakse rahvaraamatukogu muutunud roll infoühiskonnas ning kirjeldatakse tingimused pakutavate teenuste nüüdisajastamiseks. Protsessi on kaasatud Rahvaraamatukogude Nõukogu (RKN), mille koosseisus on Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing (ERÜ), Eesti Rahvusraamatukogu (RR), TLÜ, MTÜ Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsium ja teised raamatukogud ning Eesti Linnade ja Valdade Liit. Eesmärk on leida uusi riigiülesannete mudeleid ning töötada välja võimalikke lahendusi, kuidas järgneva 10–20 aasta jooksul raamatukogude võrk peaks toimima ja arenema. Rahvaraamatukogu seaduse (RaRS) muutmise eelnõu peaks valmima 2022 lõpuks. Seejärel toimub kooskõlastamine huvipooltega. Seaduse eelnõu ülesanne on hinnata valdkonna vajadusi tervikuna, sh rahastust, ning kirjeldada millist toetust valdkond kõige enam vajab.

- Riik rahastab maakonnaraamatukoguks oleva rahvaraamatukogu nelja töötaja töötasu, rahvaraamatukogudesse teavikute soetamist ja koolitusi. Vaja on tagasisidet, kas senine toimimine on ressursikasutuselt kõige otstarbekam, milliseid tegevusi ja ressursse on vaja ümber paigutada ning kas on vaja lisatoetust riigieelarvest.
- Kultuuriministeerium koos Riigikantseleiga on läbi viimas (teostaja: Praxis) raamatukogude rollianalüüsi (Rahvaraamatukogude rolli analüüs ja ettepanekud valdkondadevahelise koostöö tõhustamiseks), et teada saada, milliseid täiendavaid rolle saaks raamatukogud täita, see puudutab lisateenuseid elukestva õppe, tööturu-, lõimumis- ja tervisteenuste osas. Analüüsitakse ka töötajate töötasusid ning tehakse ettepanekud edasisteks tegevusteks. Analüüs valmib mais 2022. Saadud ettepanekud on ka sisendiks rahvaraamatukogu seaduse eelnõusse.
- Kehtiv seadus on paindlik ning lubab raamatukogudel osutada lisategevusi, kuid seaduses on vaja täpsustada riigi panus ning osapoolte vastutus.
- Kooliraamatukogu on KOVi asutuse struktuuriüksus ja seda rolli rahvaraamatukogu seadusega reguleerida on keerulisem, sest regulatsioon on kehtestatud põhikooli – ja gümnaasiumiseaduses (PGS). Kooliraamatukogude funktsiooni ei saa rahvaraamatukogu kogu teenuse osas üle võtta, sest volituste ulatus on kehtestatud PGS-is. Kooliraamatukogude teema saab arutlusele võtta pärast rahvaraamatukogude seaduse eelnõu põhiteenuste osa valmimist. Kooliraamatukogude kasutus- ja kogude statistika on kesine.
- Kehtivas olukorras on Venemaaga kultuurikoostöö lõpetatud, seetõttu Valgevene ja Venemaa toodangut riigi teavikute toetuse eest soetada ei saa. Hetkel on keeruline saada ukrainakeelset kirjandust. Samas peab kogude täiendamine olema proportsionaalne, arvestama peab kogu elanikkonnaga. Lisarahastust ukrainakeelsete raamatute soetamiseks ei ole, kuid selleks saab kasutada juba eraldatud teavikute toetust.
- Kooliraamatukogud vajavad teavitamist, et muutuks stereotüüp kooliraamatukogust kui vaid kohustusliku kirjanduse laenutuse punktist. Kooliraamatukogud võiksid olla ka ülikoolidele praktikakohtadeks, et tuua kooli läbi üliõpilaste värsked ja uusi ideid. Kooliraamatukogude kvaliteedimudel vajab

ajakohastamist. Koolid ja nende struktuuriüksused kooliraamatukogud on HTMi vastutusalas.

- Raamatukogude hinnangul on probleem uue rahvaraamatukogu seaduse puudumine, raamatukogud püüavad täna lihtsalt hakkama saada. Olukord on väga keeruline - erialane õpe Tallinna Ülikoolis on peatatud; raamatukoguhoidjate (ka kooliraamatukoguhoidjate) palgad ei ole motiveerivad; endiselt on probleem töötajate kõrge keskmine vanus ja sellega seondult järelkasvu tagamine. Positiivne, et üha enam täiendkoolitusi toimub üle veebi, nii saab koolitustel osaleda enam huvilisi.
- Raamatukogu uute rollide (lisateenuste osutamisel) täitmisel on takistuseks ka raamatukogutöötajate koormuste vähendamine.
- Kui Kultuuriministeerium ja Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsiooni (TALO) lepivad kokku kõrgharidust nõudval ametikohal töötava kõrgharidusega kultuuritöötaja palga alammäras, siis peaksid läbirääkimiste juures osalema ka kohalikud omavalitsused, et selle täitmine oleks kohustuslik ka kohalikele omavalitsustele. Kooliraamatukoguhoidjad peavad leidma endale esindusorganisatsiooni, kes neid palgaläbirääkimistel esindaks. Kultuuritöötajate palgakokkulepped ei laiene kooliraamatukogudele.
- ERÜ korraldab erinevaid tegevusi, nagu näiteks täiendkoolitusi, seminare, õpitubasid. Teemad lähtuvad praktilistest vajadustest. Koolituste läbiviimisesse kaasatakse erineva tausta ja kogemusega osapooli. Samas, selle maht ei ole piisav. Huvilisi on märgatavalt enam kui osalemisvõimalusi.

Kokkuvõte:

Rahvaraamatukogu seaduse muutmise eelnõu koostamise käigus toimub riiklike raamatukoguteeninduse koordineerimise ülesannete uuendamine ja toimemudelite kirjeldamine, mis toetab teenuste arendamist ja aitab raamatukogudel täita elukestva õppe, info-, haridus-, kultuuri- ja kogukonnakeskuse rolli.

Protsessi on kaasatud eri seotud osapooled. Rahvaraamatukogu seaduse muutmise eelnõu peaks valmima 2022 lõpuks. Seejärel toimub kooskõlastamine huvipooltega. Seaduse eelnõu koostamise käigus hinnatakse valdkonna vajadusi tervikuna, sh rahastust, ning kirjeldatakse, millist toetust valdkond kõige enam vajab. Eelnõu sisendiks on ka raamatukogude rollianalüüs. Selle käigus koondatakse info raamatukogude täiendavate rollide kohta, samuti analüüsitakse töötajate töökoormust, töötasusid ja tehakse ettepanekud valdkondadevahelise koostöö tõhustamiseks.

Rahvaraamatukogude põhiteenuste ja tänapäevaste rollide täitmiseks on vaja tagada järelkasvu koolitamine kõrghariduse tasemel ehk infoteaduse bakalaureuse- ja magistriõppekavadel. 79-le kohalikele omavalitsusele tuleb tagada olukord, et nad saaksid täita rahvaraamatukogu seadusest tulenevat kohustust, mis näeb ette, et rahvaraamatukogu direktori ametikohal töötab raamatukogunduse või infoteaduse kõrgharidusega spetsialist.

Infoteaduse ja infokorralduse õppekavade lõpetajad asuvad harva raamatukogudesse tööle

Uuringus tehtud ettepanek

- 1.1 TLÜ-I ja TÜ-I selgitada välja infoteaduse ja infokorralduse õppekavale õppima asujate karjäärialased eelistused ning sellest lähtudes suunata õppijaid valik- ja vabaainete valikul.

Täitmine ja arutelu:

Joonis 5. Statistika erialastel õppekavadel õppijate kohta, 2016/2017–2021/2022

	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Tallinna Ülikool						
Infoteadus BA						
Lõpetajad	11	6	9	12	4	
Vastuvõetud	23	22	19	19	17	15
Üliõpilased	56	54	55	57	60	63
Infoteadus MA						
Lõpetajad	10	10	12	7	9	
Vastuvõetud	24	13	11	13	12	11
Üliõpilased	58	54	46	35	35	34
Tartu Ülikool						
Infokorraldus RAK						
Lõpetajad	29	45	42	51	39	
Vastuvõetud	61	69	39	41	38	37
Üliõpilased	182	202	182	168	139	127
Info- ja teadmusjuhtimine MA						
Lõpetajad	9	8	14	16	5	
Vastuvõetud	14	19	22			
Üliõpilased	38	41	51	31	12	6

Allikas:EHIS

- TLÜ otsus on sulgeda järgmisest õppeaastast (2022/2023) nii infoteaduse BA kui MA õppekavad.
- Vastuvõetuarvud on TLÜs viimasel neljal õppeaastatel olnud üsna stabiilsed. 2021/2022. õppeaastal võeti TLÜ-s õppima kokku 35 üliõpilast, neist 21 bakalaureuse- ja 14 magistriõppesse.
- Tartu Ülikool on vastuvõttu vähendanud 60-lt 40le. Info- ja teadmusjuhtimise magistriõppe õppekaval Tartu Ülikoolis vastuvõttu alates aastast 2019/2020 ei toimu. Raamatukogunduslaste teadmiste omandamine TÜs magistriõppe astmel toimub ühendatuna teiste õppekavadega. Kooli hinnangul on õppekava aluseks raamatukoguhoidja kutsestandard, kuid käsitletavate teemade maht on õppes piiratum. Märkigi ka õppekavade lahustumist. Tartu Ülikoolis on vaid sessioonõppe vorm, õpivad töötavad inimesed. See raskendab Tartust eemal olevate inimeste õppimist infokorralduse õppekaval (lisanduvad transpordi- ja majutuskulud).

Tööjõuvajaduse
seire- ja prognoosisüsteem

Kutsekoda

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

TÜ lisatud täpsustus memole:

õppeaastal 2018/2019 vähenes Tartu Ülikoolis seoses päevaõppe lõppemisega infokorralduse vastuvõtt 60-lt 40-le. Tartu Ülikoolis on toimunud mitmed erialade liitmised: 2013. aastal liitusid rakenduskõrghariduse õppekavad „Raamatukogundus ja infokeskkonnad“ ning „Info- ja dokumendihaldus“ õppekavaks „Infokorraldus“; 2019. aastal liitusid magistriõppekavad „Info- ja teadmusjuhtimine“ ja „Sotsioloogia“ õppekavaks „Ühiskonna ja infoprotsesside analüüs“. Liitumistega kaasnenud piirangud õppetöö mahus ei vähendanud erialaste põhiteadmiste igakülgset käsitlemist. „Infokorralduse“ õppekava lähtub raamatukoguhoidja kutsestandardist ning lõpetajatel on võimalik saada kutsestandardi 6. tase.

- TLÜ ja TÜ raamatukogundusalased õppekavad ei ole omavahel dubleerivad.

Joonis 6. Aastatel 2015–2019 raamatukogundusega seotud õppekavade lõpetajate töötamine 2020. aastal, TOP10. Kokku BA ja MA.

EMTAK 91011 39	BA/RAK 413	MA 109
TÖR kanne puudub	23 6%	TÖR kanne puudub <5
Töökoht teadmata	35 8%	Töökoht teadmata 6
Administratiivtöö spetsialistid	95 23%	Administratiivtöö spetsialistid 19 17%
Sotsiaaltöötajad ja nõustajad	43 10%	Raamatukogu-, arhiivi- ja muuseumispetsialistid 16 15%
Raamatukogu-, arhiivi- ja muuseumispetsialistid	36 9%	Tarkvaraarenduse spetsialistid 11 10%
Administratiivtöö lihtametnikud	15 4%	Juhtimisnõustajad ja -analüütikud 9 8%
Müüjad	15 4%	Kultuuri ja loometegevuse spetsialistid 9 8%
IKT süsteemihalduse spetsialistid	14 3%	IKT süsteemihalduse spetsialistid 5 5%
Õpetajad ja õppejõud	11 3%	Turundusspetsialistid <5
Muud haridusspetsialistid	10 2%	Administratiivtöö lihtametnikud <5
Turundusspetsialistid	10 2%	Finantsnõustajad ja -analüütikud <5
Raamatupidajad	9 2%	Personali- ja karjäärispetsialistid <5

Allikas: Töötamise register ja EHIS

Märkus: arvesse on võetud järgmiste raamatukogundusega seotud õppekavade alusel õpingud lõpetanud: 3104 Info- ja teadmusjuhtimine MA, 1613 Infoteadus, 1729 Infoteadus MA, 112237 Info- ja teadmusjuhtimine MA, 120187 Infokorraldus, 80047 Infokorraldus MA, 2446 Infoühiskond ja sotsiaalne heaolu, 80289 Raamatukogundus ja infokeskkonnad, 80285 Info-ja dokumendihaldus.

- Kokku oli aastatel 2015–2019 raamatukogundusega seotud erialade lõpetajaid 522, neist raamatukogudes töötas 2020. aastal 39. Ülikoolide hinnangul rakenduvad raamatukogundusega seotud erialade lõpetanud lisaks

Tööjõuvajaduse
seire- ja prognoosisüsteem

Kutsekoda

Europa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

raamatukogudele eri ametialadel eri asutustes/ettevõtetes. Töötamise registri ja EHISe andmete põhisel rakendub erialaselt alla 30% lõpetanutest.

Otsused:

- Erinevate tegurite koosmõju (kasvab raamatukogu roll elukestva õppe, info-, kultuuri-, haridus- ja kogukonnakeskusena; kasvab haridusprogrammide maht; kasvab raamatukogu pakutavate teenuste palett; kasvab digipädevuste koolitaja roll rahvaraamatukogudes jm) arvesse võttes on tervikuna OSKA raamatukoguhoidjate tööjõuvajaduse prognoos 2026. aastani sama kui uuringu koostamise perioodil, st tööjõuvajadus on stabiilne. **OSKA seireuuringujärgne ettepanek¹ on sama mis 2019. aastal, st mitte teha korrigeerimisi koolituspakkumises.**
- Muudatuste sisseviimine ülikoolide õppekavade alusel õppijate vastuvõtus peab tuginema analüüsile või uuringule. OSKA 2019. aasta analüüs seda vajadust ei kinnitanud. **OSKA soovitab teha enne õppekavadele vastuvõtu peatamist sellekohane põhjalik ja huvirühmi ning osapooli kaasav analüüs.** TLÜs erialase õppe vastuvõtu peatamine on oht raamatukoguhoidjate järelkasvu tagamisele, mis takistab strateegia Eesti 2035 ning valdkondade arengukavade elluviimist (vt lisa 1).

¹ SA Kutsekoda. (2019). Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele – kultuur ja loometegevus: etenduskunstid, käsitöö, museoloogia, muusika, raamatukogundus, sport. Uuringuaruanne. Vt lk 168

Lisa 1

Oluliste muudatuste sisseviimine ülikoolide õppekavade alusel õppijate vastuvõtus peab tuginema vastavale analüüsile või uuringule. OSKA 2019. aasta kultuuri ja loometegevuse valdkonna analüüs õppekohtade vähendamise vajadust TLÜ infoteaduse õppekava magistriastmel ei kinnitanud. OSKA hinnangul peaks õpe TLÜ-s magistriõppe õppekaval säilima.

Erinevate tegurite koosmõju arvesse võttes on OSKA prognoosinud raamatukoguhoidjate tööjõuvajaduse aastani 2026. stabiilseks. OSKA 2022. aasta seireseminari järgne ettepanek on jätkata samade vastuvõtuarvudega.

Vastuvõtu lõpetamise otsus TLÜ magistriõppesse mõjutab nii mälu- kui ka infosektorit ning kogu kultuuri valdkonda Eestis. Raamatukogudel ja teistel mäluasutustel on rahvusluse ja keele arengu ning identiteedi kujunemisloos väga tähtis roll – raamatukogude, arhiivide ja muuseumide kaudu tehakse informatsioon, kultuur ja teadmised kättesaadavaks ja tagatakse kõigile Eesti elanikele võrdsed võimalused.

Erinevate raamatukoguteenuste pakkumine näitab kasvutrendi, lisateenuste arendamise osas on raamatukogudel lähiajal suur potentsiaal. Raamatukogud muutuvad aina enam multifunktsionaalseteks keskusteks, rahvaraamatukogudelt eeldatakse mitmesuguste kultuuri- ja haridusürituste, temaatiliste näituste, õpitubade korraldamist, külastajate juhendamist erinevate teenuste (sh e-teenuste) kasutamisel jms. Selleks, et raamatukogud kujuneksid multifunktsionaalseteks info-, kultuuri-, haridus- ja kogukonnakeskusteks, on vaja mitmekesiste (sh pedagoogiliste) oskustega raamatukoguhoidjaid.

Erinevate tegurite koosmõju arvesse võttes hindasid eksperdid aastani 2026 raamatukoguhoidjate tööjõuvajaduse stabiilseks. Raamatukoguhoidja kui lugejateenindaja, infospetsialisti ja koguhoidja töömahtu prognoositi seitsme aasta vaates stabiilseks, raamatukogupedagoogi ja andmespetsialisti tööde maht kasvab vähemalt 20% ulatuses koos raamatukogudes tehtava haridus- ja kultuuritööga. OSKA tööjõuvajaduse prognoosi koostamisel on arvestatud ka pensioneerumisest tuleneva asendusvajaduse ning valdkonna tööhõiveprognoosiga. Valdkonna põhikutsealadel on keskmine vanus kõrgem kui Eesti töötajaskonnal keskmiselt. Kui kogu majanduses hõivatutest on 50-aastaseid või vanemaid 32%, siis raamatukogudes on enam kui pooled töötajatest üle 50-aastased. Sellest tulenevalt on ka lähitulevikus vajadus kõrgharidusega raamatukoguhoidjate järele.